

RJ-Uiting 2022-5: Vorming van wettelijke reserves bij toepassing van IFRS 17 - aangepaste alinea's in hoofdstuk 240 Eigen Vermogen

Inleiding

Op 25 november 2021 is RJ-Uiting 2021-12 'Vorming van wettelijke reserves bij toepassing van IFRS 17 - ontwerp-alinea's in hoofdstuk 240 Eigen Vermogen' gepubliceerd. In die RJ-Uiting is ook nader ingegaan op de achtergrond en (toekomstige) toepassing van IFRS 17 'Insurance contracts'.

De toepassing van IFRS 17 door met name verzekeringmaatschappijen zal onder andere leiden tot ongerealiseerde waardeveranderingen van verzekeringsverplichtingen. De verwerking van deze waardeveranderingen kan van invloed zijn op het al dan niet vormen van wettelijke reserves, met name de wettelijke herwaarderingsreserve. De RJ heeft om die reden in RJ Uiting 2021-12 voorstellen gedaan tot het opnemen van nieuwe of gewijzigde ontwerp-alinea's in hoofdstuk 240 'Eigen vermogen'. In RJ-Uiting 2021-12 is in alinea 240.224c uiteengezet dat bij vorming van de wettelijke herwaarderingsreserve bij ongerealiseerde waardevermeerderingen op verzekeringsbeleggingen, in specifieke omstandigheden rekening wordt gehouden met samenhangende ongerealiseerde waardevermeerderingen op verzekeringsverplichtingen (verwezen wordt naar de hierna opgenomen onderbouwing).

Verwerking ontvangen commentaar

Naar aanleiding van het ontvangen commentaar op RJ-Uiting 2021-12 heeft de RJ besloten een verduidelijking in alinea 240.224c door te voeren.

In alinea 240.224c is opgenomen dat er aan bepaalde voorwaarden moet zijn voldaan om bij vorming van de wettelijke herwaarderingsreserve rekening te kunnen houden met samenhangende ongerealiseerde waardevermeerdering op verzekeringsverplichtingen. Slechts indien aan de in deze alinea genoemde voorwaarden is voldaan, zal een verzekeraar of verzekeringsgroep aannemelijk kunnen maken dat desbetreffende beleggingen voldoende economisch samenhangen met de verzekeringsverplichtingen. Op basis van ontvangen commentaar is de formulering in alinea 240.224c ('uitgangspunten') aangepast, omdat feitelijk sprake is van voorwaarden.

Tevens is commentaar ontvangen op de toelichtende tekst in RJ-Uiting 2021-12 inzake alinea 240.227d. Bij toepassing van IFRS 17 door een verzekeraar of verzekeringsgroep in de geconsolideerde jaarrekening kunnen ongerealiseerde waardeveranderingen worden opgenomen in OCI ('other comprehensive income'). Alinea 240.227d beschrijft dat bij vorming van de wettelijke herwaarderingsreserve rekening wordt gehouden met de ongerealiseerde waardevermeerderingen van de verzekeringsverplichtingen. Hierbij zijn de voorwaarden van in alinea 240.224c van toepassing.

Uit ontvangen commentaar blijkt dat ten aanzien van alinea 240.227d onduidelijkheid bestaat over:

- 1) de situatie waarbij verzekeraars ervoor kiezen om de OCI-optie uit IFRS 17 te gebruiken, maar geen OCI (kunnen) opvoeren voor de cumulatieve waardevermeerdering van verzekeringsverplichtingen bij eerste toepassing van IFRS 17 en die waardevermeerdering in overige reserves ('retained earnings') verwerken, en
- 2) de situatie waarbij verzekeraars er niet voor kiezen om de OCI-optie uit IFRS 17 te gebruiken (maar de 'fair-value-through-profit-and-loss' optie).

De RJ is het eens met het ontvangen commentaar dat ook in deze situaties bij de vorming van de wettelijke herwaarderingsreserve rekening wordt gehouden met de compenserende samenhangende ongerealiseerde waardevermeerderingen van de verzekeringsverplichtingen. Aangezien de voorgestelde tekst in de ontwerp-alinea 240.227d dit al mogelijk maakt, is daarin geen aanpassing doorgevoerd.

In de **bijlage** zijn de definitieve aanpassingen, ten opzichte van de in RJ-Uiting 2021-12 opgenomen ontwerp-alinea's, zichtbaar (doorgehaald en onderstreept) opgenomen.

Onderbouwing vorming wettelijke herwaarderingsreserve

Mede vanwege ontvangen commentaar wijst de RJ er op dat de in de nieuwe alinea 240.224c opgenomen wijze van vorming van de wettelijke herwaarderingsreserve bij ongerealiseerde waardevermeerderingen op de verzekeringsbeleggingen, waarbij rekening wordt gehouden met de economische samenhang met ongerealiseerde waardevermeerderingen op de verzekeringsverplichtingen, conceptueel gelijk is aan de bepalingen in de alinea's 240.224b en 240.227a. Dit is tevens in lijn met strekking en doel van de wettelijke mogelijkheid om IFRS-grondslagen toe te passen in de enkelvoudige jaarrekening (zoals bij toepassing van combinatie 3 of 4 genoemd in alinea 100.104).

Bij de toepassing van IFRS-grondslagen in de enkelvoudige jaarrekening is het redelijk om bij de vorming van deze wettelijke reserve rekening te houden met 'compenserende' waardeveranderingen op gerelateerde activa en verplichtingen die kunnen voorkomen onder IFRS maar niet voorzien waren bij de opzet van het systeem van wettelijke reserves. Om die reden wordt uitsluitend het saldo van ongerealiseerde waardeveranderingen op beleggingen, voor zover niet gecompenseerd door ongerealiseerde waardeveranderingen van de daaraan gekoppelde verzekeringsverplichtingen, opgenomen in deze wettelijke herwaarderingsreserve.

Ingangsdatum

De aangepaste alinea's in hoofdstuk 240 'Eigen vermogen' worden van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2023.

Amsterdam, 26 april 2022

Bijlage:

Aanpassingen in hoofdstuk 240 ‘Eigen vermogen’

240.224c (wijziging t.o.v. ontwerp-alinea 240.224c in RJ-Uiting 2021-12 ~~doorgehaald~~/onderstreept)

Indien een verzekeraar of verzekeringsgroep (zoals gedefinieerd in paragraaf 605.0 Definities) beleggingen aanhoudt die samenhangen met de verzekeringsverplichtingen en de waardeveranderingen zoveel mogelijk op consistente wijze ofwel rechtstreeks in het eigen vermogen ofwel onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt is het volgende van toepassing:

- voor ongerealiseerde waardevermeerderingen op de beleggingen wordt een herwaarderingsreserve gevormd in overeenstemming met de bepalingen van dit hoofdstuk;
- deze herwaarderingsreserve wordt verminderd met (compenserende) samenhangende ongerealiseerde waardevermeerderingen van de verzekeringsverplichtingen.

De verzekeraar of verzekeringsgroep maakt hierbij aannemelijk dat de beleggingen voldoende economisch samenhangen met de verzekeringsverplichtingen. ~~Uitgangspunten voor een verzekeraar of verzekeringsgroep hierbij zijn~~ De hierbij te hanteren voorwaarden zijn:

- a) dat posities van beleggingen en samenhangende verzekeringsverplichtingen worden aangehouden die in belangrijke mate economisch gematcht zijn. In belangrijke mate economisch gematcht houdt in dat de beleggingen en verzekeringsverplichtingen voor wat betreft de looptijden/duration, valutasoorten of rentestructuren in belangrijke mate op elkaar afgestemd zijn of als gevolg daarvan onderling afhankelijk zijn; en
- b) dat wordt vastgesteld dat ongerealiseerde cumulatieve waardevermeerderingen van de beleggingen en van de daarmee samenhangende verzekeringsverplichtingen in belangrijke mate door wijzigingen van vergelijkbare componenten (bijvoorbeeld risicovrije rentevoet, credit spread, liquiditeitsopslag, valutakoersontwikkelingen) worden gedreven of als gevolg daarvan onderling afhankelijk zijn; en
- c) dat de compensatie van voornoemde cumulatieve ongerealiseerde waardevermeerderingen het niveau van individuele entiteiten in de verzekeringsgroep niet overstijgt.

240.227b (geen wijziging t.o.v. ontwerp-alinea 240.227b in RJ-Uiting 2021-12)

Indien een rechtspersoon in de geconsolideerde jaarrekening IFRS* toepast, kan de enkelvoudige jaarrekening op grond van artikel 2:362 lid 8 BW worden opgesteld volgens Titel 9 (combinatie 2), IFRS* (combinatie 4) of op basis van Titel 9 met gebruikmaking van waarderingsgrondslagen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn toegepast (combinatie 3). Zie alinea 104 tot en met 108 van hoofdstuk 100 Inleiding.

Bepaalde financiële instrumenten dienen of kunnen volgens IFRS* in de geconsolideerde jaarrekening als ‘fair value through other comprehensive income’ worden beschouwd.

Met betrekking tot financiële activa in de vorm van schuldinstrumenten worden de waardeveranderingen tot aan verkoop of tot aan bijzondere waardevermindering onder een herwaarderingsreserve in het eigen vermogen opgenomen.

Met betrekking tot eigen vermogens-instrumenten worden de waardeveranderingen ook in het eigen vermogen opgenomen, maar worden deze niet later alsnog verwerkt in de winst-en-verliesrekening (‘no recycling’). Indien deze waardeveranderingen positief zijn, wordt tot aan verkoop een herwaarderingsreserve gevormd.

De hiervoor bedoelde waardeveranderingen kunnen ook negatief zijn.

In de enkelvoudige jaarrekening dient dit negatieve bedrag als volgt te worden verwerkt:

- een rechtspersoon die Titel 9 toepast in combinatie 2, verwerkt het negatieve bedrag (het cumulatieve negatieve verschil tussen de actuele waarde en de verkrijgingsprijs van het financieel instrument) op grond van artikel 2:390 lid 3 BW via de winst-en-verliesrekening;
- een rechtspersoon, die combinatie 3 of 4 toepast, presenteert inzake financiële activa in de vorm van schuldinstrumenten het negatieve bedrag als negatieve herwaarderingsreserve (tenzij sprake is van een bijzondere waardevermindering). In de toelichting dient te worden vermeld dat voor de bepaling van de vrij uitkeerbare winst deze negatieve herwaarderingsreserve in mindering wordt gebracht op de vrij uitkeerbare reserves.
- een rechtspersoon, die combinatie 3 of 4 toepast, brengt inzake eigen-vermogensinstrumenten het negatieve bedrag rechtstreeks in mindering op de vrij uitkeerbare reserves.

(...)

240.227d (geen wijziging t.o.v. ontwerp-alenea 240.224d in RJ-Uiting 2021-12)

De verzekeraar of verzekeringsgroep die in overeenstemming met alinea 104 van hoofdstuk 100 Inleiding combinatie 3 toepast, en daarbij in de geconsolideerde jaarrekening IFRS 17 toepast, vormt in de enkelvoudige jaarrekening een wettelijke herwaarderingsreserve voor ongerealiseerde waardeveranderingen van de beleggingen in overeenstemming met alinea 240.227b. Onder de voorwaarden genoemd in alinea 240.224c wordt hierbij voor waardevermeerderingen van de beleggingen een wettelijke herwaarderingsreserve gevormd in overeenstemming met de bepalingen van dit hoofdstuk, waarbij deze wordt verminderd met (compenserende) samenhangende ongerealiseerde waardevermeerderingen van de verzekeringsverplichtingen.

Toevoeging aan hoofdstuk 605 ‘Verzekeringsmaatschappijen’

605.0 (geen wijziging t.o.v. ontwerp-definitie 650.0 in RJ-Uiting 2021-12)

Verzekeringsgroep: Een groep die de gegevens consolideert van een groep of een groepsdeel, welke geen of nagenoeg geen andere werkzaamheid verricht dan de uitoefening van het verzekeringsbedrijf.